

Når hjerte og hjerne forelsker sig i almen praksis

Jeg er blevet bedt om at beskrive, hvad der har formet mig. Mon ikke det skal være den simple udgave uden kulturelle perler? Mit forløb er præget af tilfældigheder, der skulle gribes, og en række fantastiske mennesker, der ville én det bedste. Dem skylder jeg en tak.

Et insektbid: mødet med almen praksis

Egentlig startede det med et insektbid for 40 år siden. Som altid spillede vi en hjemmelavet tennisturnering med øl i drikkedunken. Det var forår, og vi var lige kommet på grus. Dagen efter voksede en stor byld ud af mit skinneben, og jeg måtte "til lægen". Med et smil på læben, skalpel og gaze satte lægen et kirurgisk indgreb ind. Et indgreb som i min fantasi overskred scenerne fra en krigsfilm. Men nej; det gjorde ikke ondt. Og ja; jeg blev mod forventning helt rask igen!

Hvordan kunne lægen det – med så simple midler og den venlige, omsorgsfulde tilgang? Kan man virkelig være så klog? Det genoplivede mine oplevelser af landsbylægerne i Fjer-

ritslev. Deres rolige og rare gemytter, deres kloghed og visdom og mest af alt den autoritet i befolkningen, som de på fin vis doserede, uden at det blev for meget.

Og det flugtede så fint med Grundtvig, der var en del af min opvækst. Nogle voksne mindede os om fællesskabets ansvar og ansvaret for fællesskabet. At ville lytte til hinanden, passe på hinanden og tilegne sig kundskaber. Det var også lægens rolle, med tryghed og omsorg også for den svage.

Klarsyn og kommunikation

Da var jeg ikke i tvivl. I stedet for balmusiker og bulderbasse skulle jeg være læge. Og min gamle mester fik ret i, at det ikke var tømrrer, jeg skulle være.

Efter den sommer kastede jeg mig

ud i Aarhus og byens utroligt smukke universitet med sø. Det var grønt overalt, og alle smilede til en. Efter et par år på den jublende måde måtte jeg dog indse, at jeg endnu ikke havde mødt "lægen", som jeg drømte om.

Så skete miraklet. Og måske fordi jeg selv opsøgte det. Vi skulle have "kommunikation", og underviseren var Ellen Noe Nygaard. Jeg fik akavet sagt: "Jeg vil være praktiserende læge". Ellen var en af "dem" på instituttet og sendte mig ned til Laurits Ovesen og professor Carl Erik Mabeck. Lidt senere mødte jeg også Bennedikte Müller fra Skanderborg. Hun var god til at skubbe til en ung studerende. Pludseligt havde jeg mødt dem, jeg ledte efter. Hvor var det heldigt!

Centrale personer inden for det almenmedicinske speciale fortæller, hvilke tre værker eller begivenheder der har formet dem som fagpersoner. Der er ingen krav til værkernes form, og det kan således være alt fra fagbøger, artikler, børnebøger, religiøse værker og poesi til sange, et særligt møde, en keynotesession ved en konference eller perioder, der har defineret karrieren.

Med uddannelseslægerne på snescootertur i Ilulissat. Privatfoto.

Frede Olesen og Peter Vedsted i Aarhus Teater. Privatfoto.

Specialet og spirende forskning

Ansporet af Mabeck afleverede jeg i 1994 min guldmedaljeopgave, og så var almen medicin endelig klar til at blive et speciale. Omkring os unge var der et spirende forskningsmiljø, som vi forventedes at være en del af. En række fremtrædende praktiserende læger havde banet vejen med hårdt arbejde, og nu var der pludselig vind i sejlene. Vi mærkede på alle måder disse ”ældre” praktiserende lægers engagement og stålfaste krav om at blive anerkendt for den vigtige rolle, de havde. De var alle utroligt vigtige for at forme os unge til netop at se og forstå almenmedicinen. Vi er flere, der på den måde blev dannet til det, vi senere er blevet.

Og vi fik lov til at være en lille smule med hos DSAM!

En særlig mentor

Med aflagt lægeløfte skulle jeg være praktiserende læge. Senere skulle jeg også forske. Troede jeg. For allerede da jeg var ved at blive formet af Vognsen og Knudsen i Lemming Lægepraksis ved Silkeborg, blev jeg forstyrret. Jeg fløjtede på arbejde i praksis og glædede mig hver dag til at få doser af de to praktiserende lægers viden. Samtidig havde den nye forskningsleder i Aarhus, Frede Olesen, set, at vi kunne lave noget sammen.

Frede Olesen var praktiserende læge i Galten sammen med Ivar Østergaard. Et makkerpar, der viste os, hvad det vil sige at være praktiserende læge og almenmediciner. Mødet med Frede var det, der kom til at betyde mest for min karriere, og at den former sig, som den gør. Frede blev min mentor og ven. Af ham har jeg lært mange af de gode

ting, jeg kan i dag. Det var også Frede, der tillod, at jeg kunne udvikle mig selvstændigt, få mine egne meninger og blive klar over den særlige opgave, som forskningen har med at skabe sundhed og omsorg for en befolkning.

At komme med på kongresser, holde oplæg og blive skubbet kærligt ud over kanten gør en klar til at flyve. Før jeg blev færdig med min hoveduddannelse, lå der pludselig både et ph.d.- og et postdoc-forløb klar, og kun afbrudt af nogle kliniske ophold blev det forskningen, der overtog.

Og nu måtte vi være medlemmer af DSAM. Dog uden stemmeret. Og vi fik lov at få en FYAM-redaktør i Practicus.

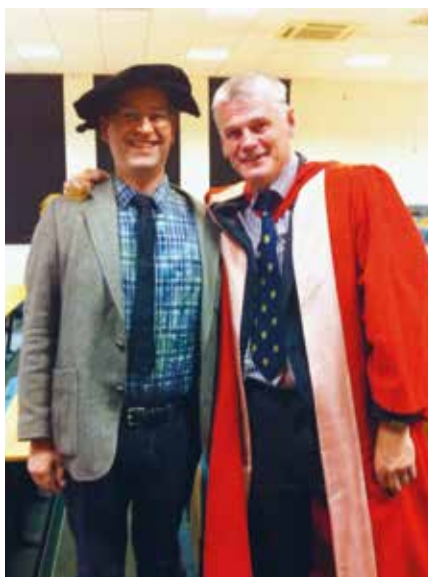
Det internationale venskab

Jeg opdagede de store tænkere inden for den almenmedicinske litteratur. Det var slående, at mange af dem, der havde forandret sundhedsvæsenet, var praktiserende læger. Jeg læste tidligt Hart, Rose, Howie, McWhinney, Starfield, Marshall etc. Flere af dem mødte jeg på internationale kongresser og sad ved bord med. Pludseligt blev den akademiske disciplin almen medicin særligt betydningsfuld, hvilket den ikke altid havde været i Danmark. Det gav mening at arbejde forskningsmæssigt og teoretisk med faget. Definitionen af almen medicin, Alma Alta-deklarationen, epidemiologisk almen medicin og dokumentation af almen praksis rolle udgør alle centrale elementer i forståelsen af det almenmedicinske fagområde.

En vigtig opgave inden for almen medicin er at kunne definere, hvorfor det, man laver, er almen medicin. Hvorfor det kommer befolkningen og lægerne til gavn. Det lær-

Marianne og Peter til fest i Ilulissat. Privatfoto.

Til Willie Hamiltons tiltrædelsesforelæsning i Exeter. Privatfoto.

Et af de mange gange til kongres med oplæg om kræftdiagnostik (Vedsted, Hamilton, Campbell, Weller). Privatfoto.

te jeg heldigvis tidligt at holde en elevatortale om. En dag med Barbara Starfield fik jeg lejlighed til at tale om det. Hun sagde til mig: ”Du må aldrig underkende din egen betydning i at fortælle klinikerne om, hvor vigtige de er, hvorfor de er det, og hvordan de bliver bedre”. Siden den dag har jeg forstået, at der også skal være nogen til at udvikle og sælge den vare, som almen praksis leverer.

Som et led i dette har jeg også oplevet, at min verden består af livslange internationale venskaber. Når man mødes, er det, som om man altid har kendt hinanden, og man vil det samme. Jeg ønsker for alle at opleve det samme i deres liv.

Et styrket sundhedsvæsen

Det, der på alle måder blev klart, er betydningen af klinisk forskning og sundhedstjenesteforskning, hvor almen praksis er en central del. Det er nødvendigt, hvis man skal forstå og udvikle et velfungerende, moderne sundhedsvæsen. Sammen med Frede Olesen og en stor gruppe fantastiske kolleger, som jeg skylder alt, er det lykkedes at skabe viden om, hvordan vores sundhedsvæsen fungerer, lave studier af, hvordan vi bliver bedre, og skitsere retningen for vores fælles sundhedsvæsen. I den sammenhæng har jeg med stor fornøjelse mødt mange centrale beslutningstagere og politikere, hvilket er en rigdom, man ikke kan undvære.

I den erkendelse er jeg nu også et sted, hvor jeg ser mig som forsker i hele sundhedsvæsenet med almen praksis i sin centrale rolle. Vi skal altid kunne argumentere for, at blikket er rettet mod, hvor befolkningen er, og hvilke be-

hov den har. Det kræver, at man går på tværs af fagligheder, sektorer og forståelser.

Verdens bedste uddannelse

En særlig faktor af betydning er, at jeg også mødte min hustru, Marianne, under vores uddannelse. Mariannes solide rod i klinikken og specialeuddannelsen i almen medicin har ofte sendt mig i en rigtig retning med mine tanker og idéer.

Som læge har man verdens bedste uddannelse. Jeg har rejst verden rundt, fået lederuddannelse, lavet store internationale kongresser, hjulpet med at føde børn, holdt i hånd de sidste timer af et liv og organiseret musikfestival. I 2017 tog Marianne og jeg til Grønland som klinikere og vendte hjem i 2023 – en hel del erfaringer og dannelse rigere og begge med en ny kærlighed til det at være læge for en befolkning.

Det kan være en blandet følelse at se, hvordan det danske sundhedsvæsen udvikler sig. Som forsker og akademiker ved man, at den viden, vi sidder med i dag, nok kommer i brug en dag. Nu skal vi endelig til at se på almen praksis i et moderne dansk sundhedsvæsen. Det forpligter at vide og at ville. Det talte ord skal ud, hvor det virker. Også på de bonede gulve. Jeg vil gerne være med.

Og så ender vi der, hvor det startede. At alle i Danmark, uanset hvor og hvad de er, skal kunne gå til egen læge og opleve, at hun med ”et smil, en skalpel og noget gaze” gør dig rask igen. Det vil være godt for et land, som Grundtvig helt sikkert ville have ment det. ●